

978. 014. 061
C - 69

СОЦІОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ОСВІТИ

В СУЧАСНОМУ
УНІВЕРСИТЕТІ

Монографія

*Monitoring the
quality of education*

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (НТУ «ХПІ») є одним з найбільш рейтингових за результатами оцінювання якості освітньої діяльності закладів вищої освіти Східної Європи. За оцінкою міжнародних моніторингових місій НТУ «ХПІ» входить до кращих університетів світу, а саме: рейтинг RUR Subject Rankings 2022 визначив позиціонування університету за напрямками: «технічні науки» – на 488 місці (кращий результат серед українських ЗВО); «науки про життя» – на 489 місці (четверте місце серед українських ЗВО); «природничі науки» – на 539 місці (четверте місце серед українських ЗВО); «соціальні науки» – на 546 місці (п'яте місце серед українських ЗВО); «гуманітарні науки» – на 644 місці (четверте місце серед українських ЗВО); рейтинг THE World University Rankings-2023 оцінив позиціонування університету на 1201–1500 місці у загальному списку кращих університетів світу та четверте місце серед українських ЗВО; рейтинг QS World University Ranking 2023 визначив представництво НТУ «ХПІ» на 651–700 позиції (другий результат серед українських ЗВО) тощо. НТУ «ХПІ», акредитований за найвищим IV рівнем, здійснює підготовку фахівців за 102 спеціальностями на денній та за 70 на заочній формі навчання.

Кафедра соціології і публічного управління

Переважає більшість авторського колективу цієї монографії є представниками кафедри соціології і публічного управління. Кафедра здійснює підготовку конкурентоспроможних фахівців на трьох рівнях вищої освіти (бакалаврський рівень, магістерський рівень та рівень доктора філософії) за двома найбільш затребуваними на ринку праці спеціальностями, а саме – «054 – Соціологія» та «281 – Публічне управління та адміністрування». Наявність у складі кафедри визнаних у Європейському просторі вищої освіти вчених, які мають не лише неабиякий досвід науково-дослідної роботи у межах міжнародних дослідницьких проєктів, а й успішну практику реальної професійної діяльності за фахом, створює потенціал як безпосередньо для формування у здобувачів вищої освіти професійних компетентностей, так й для розвитку у них загальнолюдських, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей в цілому.

Представлені у межах цієї монографії результати наукових досліджень є лише невеликою частиною тих з них, які були отримані, з одного боку, науково-педагогічними працівниками кафедри соціології і публічного управління, у межах виконання завдань замовленої НТУ «ХПІ» науково-дослідної роботи «Соціологічний супровід моніторингу якості освіти в сучасному університеті» (державний реєстраційний номер – 012IU113440; період виконання: 2022–2023 рр.), а з іншого – вченим з Національного університету цивільного захисту України та Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна за напрямом реалізації потенціалів індивідуальних траєкторій власного професійного розвитку. У складі авторського колективу є у тому числі й здобувачі вищої освіти на бакалаврському та магістерському рівнях. Ця категорія авторів монографії представлена студентами НТУ «ХПІ» та Хуачжонського університету науки і технологій (м. Вухань, Китай). Залучення до науково-дослідної роботи здобувачів вищої освіти сприяло забезпеченню всебічності та системності розгляду авторським колективом обраного на рівні фокусу безпосередньої уваги предмету наукового пошуку.

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

**СОЦІОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД МОНІТОРИНГУ
ЯКОСТІ ОСВІТИ В СУЧАСНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ**

МОНОГРАФІЯ

за редакцією В. М. Мороза, Д. А. Терещенко

**Харків
2023**

УДК 316.334 [378.4:354]

C-69

*Рекомендовано до видання Вченою радою Національного технічного університету
«Харківський політехнічний інститут» (Харків, Україна), протокол №2 від 28.02.2023*

Автора

В. М. Мороз (вступ; розд. 2; розд. 5; п. 3.1; висновки пп. 6-14; додатки), С. А. Мороз (вступ; розд. 2; розд. 5; висновки пп. 6-14; додатки), О. О. Труш (розд. 2; розд. 5; висновки пп. 6-14), М. В. Бірюкова (розд. 4), Д. А. Терещенко (п. 3.2; п. 3.3; висновки пп. 1-4), О. В. Мороз (розд. 2; розд. 5; висновки пп. 6-14), С. В. Григор'єва (п. 1.3; додатки), Н. О. Ляшенко (п. 1.3; додатки), Н. М. Семке (п. 1.1), Н. О. Шанідзе (п. 1.4; висновки п. 5), О. А. Сутула (п. 1.1, п. 1.2), В. О. Болотова (п. 1.3), О. А. Козлова (п. 1.2), А. А. Терещенко (п. 3.1)

Рецензенти

КОНОНОВ Ілля - завідувач кафедри філософії та соціології Луганського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор соціологічних наук, професор;

НІКОЛЕНКО Вадим - завідувач кафедри соціології, соціальної роботи, публічного управління та адміністрування Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, доктор соціологічних наук, доцент;

ПЕТРОВСЬКИЙ Петро - завідувач кафедри публічного управління та публічної служби Національного університету «Львівська політехніка», доктор наук з державного управління, професор

C-69 Соціологічний супровід моніторингу якості освіти в сучасному університеті: монографія / (М. В. Бірюкова, С. А. Мороз, О. О. Труш та ін.) за ред. В. М. Мороза, Д. А. Терещенко. – Львів: Видавництво ПП «Новий Світ-2000», 2023. – 489 с.

ISBN 978 - 966 - 418 - 368 -7

В монографії розглянуто окремі з теоретико-методологічних та науково-прикладних аспектів актуалізації проблематики соціологічного супроводу моніторингу якості вищої освіти в сучасному університеті. Конкретизовано зміст та структуру механізмів державного регулювання моніторингу якості вищої освіти в Україні, а також з'ясовано потенціали норм міжнародних стандартів якості для удосконалення практики функціонування систем забезпечення якості на університетському та державному рівнях. Визначено місце та роль інформаційних технологій в системах управління розвитком ЗВО та забезпечення якості його освітньої діяльності. Узагальнено практики оцінювання якості вищої освіти та презентовано результати опитування окремих з представників груп стейкхолдерів щодо рівня якості освітньої діяльності ЗВО. Монографія містить приклади анкет, які можуть бути використані для опитування різних категорій стейкхолдерів якості вищої освіти.

Монографія буде корисною для наукових та науково-педагогічних працівників, докторантів, здобувачів вищої освіти, а також інших осіб до кола дослідницьких або професійних інтересів яких входять питання теорії та практики проведення соціологічного супроводу моніторингу якості освіти в сучасному університеті.

Табл. 14. Іл. 48. Бібліогр. 340 назв.

ISBN 978 - 966 - 418 - 368 - 7

© В. М. Мороз, С. А. Мороз, Д. А. Терещенко, О. О. Труш, 2023

© НТУ «ХПІ», 2023

© Видавництво ПП «Новий Світ - 2000», ФОП Піча С. В., 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	6
 РОЗДІЛ 1. МОНІТОРИНГ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ІСТОРИЧНА РЕТРОСПЕКТИВА РОЗВИТКУ ІНСТРУМЕНТАРІЮ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ СТЕЙКХОЛДЕРАМИ	 11
1.1. Історичний аналіз використання моніторингу в зарубіжній і національній освіті	11
1.2. Організаційні умови проведення моніторингу якості освіти в університеті	22
1.3. Стейкхолдери університетів як суб'єкти моніторингу якості вищої освіти	39
1.4. Соціологічне забезпечення моніторингу якості освіти в системах електронного навчання	60
Висновки до першого розділу	77
 РОЗДІЛ 2. ГЕНЕЗА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ НОРМ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ЯКОСТІ	 80
2.1. Управління якістю вищої освіти в контексті норм міжнародних стандартів якості серії ДСТУ КО 9000:2007	80
2.2. Менеджмент якості вищої освіти: вимоги норм міжнародного стандарту ДСТУ ISO 9001:2015	113
2.3. Забезпечення якості вищої освіти в контексті норм міжнародного стандарту ISO 21001:2018 — «Освітні організації. Системи менеджменту для освітніх організацій. Вимоги та настанови щодо використання»	137
Висновки до другого розділу	191

РОЗДІЛ 3. МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ОСВІТИ В УКРАЇНІ	195
3.1. Національна система моніторингу якості вищої освіти як складова механізму державного управління сферою вищої освіти	195
3.2. Механізми державного управління забезпеченням моніторингу якості вищої освіти	221
3.3. Реалізація державної політики щодо забезпечення якості вищої освіти в Україні	235
Висновки до третього розділу	253
РОЗДІЛ 4. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДОМ ВИЩОЇ ОСВІТИ	256
4.1. Еволюція підходів до управління організацією за допомогою інформаційних технологій	257
4.2. Дистанційна робота та управління нею як нові форми трудових відносин	266
4.3. Інформаційні ресурси закладів вищої освіти України: загальна характеристика та практика використання	275
4.4. Оцінка суб'єктами освітнього процесу НТУ «ХП» якості інформаційних каналів університету	286
Висновки до четвертого розділу	299
РОЗДІЛ 5. АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ОПИТУВАННЯ РОБОТОДАВЦІВ ЗІ СХІДНОЇ УКРАЇНИ ЩОДО ЯКОСТІ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗВО ТА ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ	302
5.1. Обґрунтування необхідності опитування роботодавців щодо якості освітньої діяльності ЗВО та якості вищої освіти	302
5.2. Загальна характеристика змісту та технології використання інструментарію опитування для з'ясування думки роботодавців щодо якості освітньої діяльності та якості вищої освіти	309

5.3. Аналіз результатів опитування роботодавців з Східної України щодо якості освітньої діяльності ЗВО та якості вищої освіти	317
Висновки до п'ятого розділу	399
ВИСНОВКИ	404
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	429
ДОДАТКИ	462
ДОДАТОК А Приклад анкети для оцінювання освітньої програми здобувачами вищої освіти	462
ДОДАТОК Б Приклад анкети для оцінювання освітньої програми випускниками закладу вищої освіти	472
ДОДАТОК В Приклад анкети для оцінювання освітньої програми роботодавцями	484
ДОДАТОК Г Кореляція запитань між різними різновидами анкет (наскрізні запитання в анкетах розроблених для здобувачів вищої освіти, випускників ЗВО, роботодавців)	488